

Jakomien Schouten bij de nieuwe stal van CRV in Wirdum. Foto: Marjolijn Andringa

Nieuwe stallen Genetische vooruitgang met Europese topkoeien

Driehonderd topkoeien verhuizen binnenkort van Terwispele naar Wirdum. Rundveeverbeteringsorganisatie CRV bouwt daar nieuwe stallen, waar meer mogelijkheden zijn om de veestapels van de melkveehouders naar een nog hoger niveau te tillen.

Hilmar Bokema

Sinds eind jaren negentig neemt in Nederland de aandacht voor gezondheid en duurzaamheid binnen de melkveehouderij toe. Bij het fokken van koeien draait het niet om maximalisatie van de productie, maar om het fokken van een goed producerende koe, die gezond oud kan worden. Een andere koe heeft als voordeel dat ze efficiënter melk produceert en dat is dus positief zowel voor de koe als voor de veehouder.

Rundveeverbeteringsorganisatie CRV doet er alles aan om de kwaliteit van de veestapel naar een hoger niveau te brengen. Een belangrijke taak is daarbij weggeleid voor het Delta Nucleus kernfokbedrijf. Daar brengt CRV een selectie van de beste vrouwelijke runderen van Europa bij elkaar. Deze dieren worden ingezet als stiermoeders voor de nieuwe generaties topstieren.

Holsteinfokprogramma

De topkoeien van CRV, de stiermoeders, staan nu nog in Terwispele op stal. Eind mei of begin juni gaan de driehonderd dieren op transport met als eindbestemming Wirdum. De komende weken wordt daar de laatste hand gelegd aan de bouw van het Dai-

ry Breeding Center (DBC). Een nieuw bedrijf met diervriendelijke, ruime en efficiënt ingerichte stallen met een modern laboratorium. „De veehouder wil genetische vooruitgang”, zegt Jakomien Schouten-Noordman, hoofd van de afdeling embryoproductie en de stierlocaties bij CRV. Op het bedrijf wordt de basis van het Europese Holsteinfokprogramma van CRV ondergebracht.

In Wirdum wordt de embryoproductie geconcentreerd. Embryo-transplantatie wordt in de veehouderijsector toegepast om in korte tijd interessant genetisch materiaal te fokken. Koeien met een goede aanleg voor belangrijke kenmerken als gezondheid, duurzaamheid, vruchtbaarheid, productie en exterieur worden gekruist met sperma van topstieren in de hoop dat dit de beste vaars of stier oplevert. De embryoproductie zorgt ervoor dat deze topkoeien meerdere afstammelingen krijgen. De beste stierkalfjes kunnen fokstier worden, de beste vaarskalfjes kunnen de stiermoeders van de toekomst worden.

Dairy Breeding Center wordt een van de grootste en modernste fokbedrijven in Europa. De oude melkveestal aan de Iredyk is gesloopt, het karakteristieke voorhuis van de oude boerderij is blijven staan. Op het terrein heeft CRV ongeveer 17.500 vierkante meter aan bebouwing en ver-

harding nodig. De organisatie krijgt de beschikking over ongeveer zestig hectare grasland.

Dierenwelzijn

Op het nieuwe bedrijf in Wirdum heeft CRV extra aandacht voor het dierenwelzijn. De dieren moeten zich er thuis voelen. Een uitgebalanceerd rantsoen met voer van topkwaliteit vormt het recept voor gezonde koeien. Om de verspreiding van besmettelijke ziektes tegen te gaan zijn de stallen niet vrij toegankelijk en om die reden komen de koeien van CRV ook niet buiten. „Dat betekent dat we op stal een zo goed mogelijke leefomgeving voor de dieren willen creëren”, aldus Schouten. Voor een goede embryoproductie is een goede gezondheid van de dieren noodzakelijk.

In de nieuwe stallen is ruimte voor driehonderd dieren. De helft is jonger dan een jaar. Het zijn de beste vaarskalfen. De andere helft is ouder dan een jaar. Zijn de koeien ongeveer twee jaar oud dan verlaten ze het bedrijf. Ze zijn dan drachtig en worden overgeplaatst naar een van de negen testbedrijven in Nederland en Vlaanderen. Zowel binnenkomen-

de als uitgaande dieren komen in quarantainearuimtes. Er zijn twee ruimtes waar de dieren worden behandeld, waar het winnen van de embryo's en eicellen plaatsvindt.

Het winnen van embryo's heeft in de afgelopen jaren een hoge vlucht genomen. Het is nog niet zo lang geleden dat er op jaarbasis in het fokkerijbedrijf van CRV zo'n drieduizend embryo's werden gewonnen, nu zijn dat er al tienduizend en door toepassing van nog betere technieken en onderzoeksmethoden is de verwachting dat binnen afzienbare tijd met het zelfde aantal koeien jaarlijks ongeveer twintigduizend embryo's kunnen worden gewonnen. Dat geeft CRV de mogelijkheid om nog beter te selecteren en de veestapels van de boeren nog naar een hoger niveau te brengen.

In de fokkerij wordt volgens Schouten de rol van laboratoriumtechnieken steeds belangrijker. Veel winst valt er te behalen door toepassing van opvrijs, de afkorting staat voor ovum pick up en in-vitro productie. Eicellen (ova, meervoud van ovum) die continu groeien op de eierstokken van koeien worden opgezogen en in een schaalje (in vitro) geëit, bevrucht en opgekweekt tot embryo's. Bij ivp, te vergelijken met ivf bij mensen, is het mogelijk om gedurende een langere periode twee keer per week eicellen te oogsten. Een van de voordelen is dat ivp sneller gaat dan het spoelen van embryo's. „Deze techniek heeft de toekomst”, aldus Schouten. Ze geeft aan dat in fokprogramma's het gebruik van embryo's niet meer is weg te denken.

Merkeronderzoek

Schouten verwacht ook veel van het merkeronderzoek, waarbij met behulp van een haarmonster wordt bepaald of het kalf voldoende aanleg heeft om door te stromen naar het Dairy Breeding Center in Wirdum, of

dat het stierje geschikt is voor opname in een kistation. Bij het merkeronderzoek wordt bij pasgeboren kalfjes een haarmonster afgenomen en kan aan de hand van DNA worden vastgesteld hoe de dieren zich in de toekomst ontwikkelen. „Het is belangrijk om op jonge leeftijd al te weten welke aanleg de dieren hebben om uit te groeien tot duurzame en productieve koeien. Je hebt de beste stiermoeders dan al in beeld voordat ze zelf nakomelingen hebben”, aldus Schouten. De merker techniek brengt de fokkerij in een stroomversnelling.

De nieuwe ontwikkelingen in de fokkerij kunnen in de veehouderijsector op een breed draagvlak rekenen. De acceptatie is groot. Volgens Schouten is het niet ondenkbaar dat de buitenuitvoer er wel wat vreemd tegenaan kijkt. „We hebben niet met machines te maken, maar met dieren. Wij moeten ethisch verantwoord handelen, daar zij we ons bewust van”, zo geeft ze aan.

Daarom is in hun werk transparantie erg belangrijk. „Om die reden vertellen we over wat we doen en zorgen er voor dat er op de locatie gelegenheid is om excursies te ontvangen. Achter glas kunnen bezoekers iets meekrijgen van het werk wat we hier doen. We willen aangeven dat de dieren niet in hun welzijn worden aangetast.” Een open dag, waarbij iedereen vrij op het bedrijf kan rondlopen, zit er echter niet in. „Zo'n open dag brengt te veel risico's voor de gezondheid van de dieren met zich mee.”

Met de komst van het kernfokbedrijf van CRV naar Wirdum wordt de positie van Leeuwarden als landbouwwaard verder versterkt. Naast hoogwaardige werkgelegenheid biedt CRV mogelijkheden tot samenwerking op het gebied van onderwijs en onderzoek. „Zo wordt Leeuwarden het kloppend hart van de melkveehouderij”, aldus Schouten.

In fokprogramma's is het gebruik van embryo's niet meer weg te denken